

Buurtweg 16, school

Adres	Buurtweg 16
Postcode	2244 AD
Kadastraal nummer	H 865
Naam	De Kievitschool
Beschermd gezicht	Ja
Aantal onderdelen behorend tot het beschermd monument	2
Benoeming onderdelen complex	Schoolgebouw; hekpijlers
Oorspronkelijke functie	School
Datering/Bouwjaar	1922

Omvang bescherming

De bescherming betreft het SCHOOLGEBOUW uit 1922 met HEKPIJLERS aan de Buurtweg. De uitbreidingen aan de noordwestzijde, waarvan het oudste deel uit 1950 stamt, zijn niet als beschermd onderdeel aangemerkt. De lage uitbreiding aan de noordwestelijke langsgevel van het hoofdvolume van 1976 is van ondergeschikt belang voor de bescherming. Het interieur maakt onderdeel uit van de bescherming voor wat betreft de oorspronkelijke indeling en detaillering.

Inleiding

In 1922 ontwierp Joh. Mutters jr. in opdracht van de Wassenaarse Schoolvereniging de Kievitschool. Het gebouw is in Amsterdamse School-stijl, een van de stromingen binnen het expressionisme, uitgevoerd. Dit komt tot uitdrukking in de expressieve hoofdvorm van samengestelde plattegrond en kapplan, inbegrepen de toren, en in de detaillering van het opgaand werk met siermetselwerk en de detaillering van de kozijnen, ramen en dakkapellen. In 1930 werd de zolderverdieping in gebruik genomen en werd aldaar een slojd-lokaal (handenarbeidlokaal) ingericht. Hiervoor werden aan de achterzijde (zijde speelterrein) de twee kleine, vrijstaande dakkapellen met elkaar verbonden in een langgerekte dakkapel en werd een dakkapel toegevoegd. Vanaf de jaren vijftig van de 20ste eeuw is het schoolgebouw en het omliggende schoolterrein diverse keren uitgebreid. Hierbij concentreerden de uitbreidingen zich aan de noordwestelijke kant en vonden de verlengingen telkens in noordwestelijke richting plaats. Omdat slechts over één bouwlaag en slechts over een beperkte breedte aangesloten is op het hoofdvolume uit 1922 is het oorspronkelijke gebouw slechts in geringe mate door de wijzigingen aangetast. Behalve de interne wijzigingen om de verbinding met de nieuwbouw te realiseren en de wijzigingen in de dakkapellen, is de uitbreiding aan de langsgevel aan de noordwestzijde uit 1976 van belang. Deze verbouwing door architectenburo Hornstra Verschoor Key uit Den Haag betrof behalve enkele wijzigingen in de plattegrond en in het gebruik het vervangen van de toiletruimten

in plaatselijk uitgebouwde nissen door toilet- en keukenruimten door een diepere uitbouw over de gehele lengte van de gevel. De deuren van de hoofdentree aan de Buurtweg zijn in 2004 vernieuwd.

De hekpijlers aan de Buurtweg stammen uit de bouwtijd; het hekwerk aan de Oranjelaan stamt uit 2010.

Over de architect

Johannes Mutters jr. (1858 Den Haag – 1930 Wassenaar) stamt uit een geslacht van timmermannen en meubelmakers. De firma H.P. Mutters was een timmer- en meubelfabriek uit Den Haag, die grote faam genoot op het gebied van interieurarchitectuur. Mutters startte zijn werkcarrière na een gedegen opleiding rond 1890 in Den Haag. Zijn vroege oeuvre is grotendeels in Den Haag gerealiseerd en is breed in type gebouwen (onder meer winkels (bijv. Hoogstraat 30, 1898), horeca (bijv. Dagelijkse Groenmarkt 37, 1889-1890), woonhuizen (bijv. Eisenhowerlaan 132, 1909) en in stijlen (eclectisch, overgangsarchitectuur, Art Nouveau) die hij toepaste. Onder het Haagse werk bevindt zich een aanzienlijk aantal rijksmonumenten. Mutters is onderscheiden tot ridder in de orde van Oranje-Nassau en het Franse Legioen vanwege zijn verdiensten als architect-decorateur van de Nederlandse afdeling van de Parijse Wereldtentoonstelling van 1900. In 1915 vestigde Mutters zich in Wassenaar, in zijn zelfontworpen villa Berkenhof in De Kieviet. Dit woonhuis annex kantoor stond aan de Berkenlaan 1 en werd in 1975 gesloopt. In De Kieviet ontwierp Mutters behalve de zes lokvinken uit de periode 1914 tot 1918 (onder meer Duinweg 1 (1914), Iepenlaan 8 (1914) en Prins Hendriklaan 7 (1918)), een kerk (Oranjelaan 2, 1923), een schoolgebouw (Buurtweg 16, 1922) en nog een groot aantal woonhuizen, zoals Berkenlaan 4 (1919), Duinvoetlaan 7 (1919), Duinweg 4 (1917), Mecklenburglaan 6 (1920) en Weteringlaan 11 (1919). Het woonhuis op Julianaweg 8, villa Zonnehof uit 1920, is beschermd als rijksmonument. Ook in de jaren '20 bouwde Mutters nog in De Kieviet, zoals Wilhelminaplein 5 (1928) en Wilhelminaplein 3 (1929). Ondanks dat verschillende huizen gesloopt zijn, zoals behalve Berkenhof ook Voorduin (Berkenlaan 3, gesloopt in 1974), resteren in Wassenaar nog zo'n twintig huizen van Mutters die op de inventarisatielijst van cultuurhistorisch waardevolle panden (GIP-lijst uit 2009) zijn opgenomen.

Over de Kieviet

Park de Kieviet is vanaf 1911 ontwikkeld op voormalig grondgebied van landgoed Groot Haesebroek. De Exploitatiemaatschappij Park De Kieviet en Wildrust onder directie van J.T. Wouters (1864-1932) en Joh. Mutters jr. (1858-1930) ontwierp de wijk tot in het detail, zoals het wegenplan, de verkaveling, de rooilijnen, de beplanting en de dwarsprofielen voor de wijk. De kavels varieerden in grootte en waren bedoeld voor vrijstaande villa's en twee-onder-een-kapwoningen. De bouw kwam vanaf 1912 op gang. In 1914 ging de gemeenteraad van Wassenaar akkoord met het plan, waarvan de realisatie inmiddels al in gang gezet was. Om belangstellenden te trekken werd een aantal modelvilla's gebouwd, zogenaamde lokvinken, naar ontwerp van architect Joh. Mutters jr. De eerste lokvink stamt uit 1914 en staat aan de Duinweg 1. De parkachtig aangelegde villawijk heeft stedenbouwkundig gezien twee hoofdmomenten, te weten het Wilhelminaplein met daaraan de kerk (1923) en de vijver. Voor de aanleg van de vijver, die al in het eerste plan uit 1910/1911 voorzien was, werd gebruik gemaakt van de bestaande loop van de Kaswetering. Het druppelvormige Wilhelminaplein en de daaraan gelegen kerk waren niet voorzien in de eerste opzet van de wijk. Het plein met plantsoen werd in 1914 ingepland en later volgden de ontwerpen om ruimte te maken voor de kerk (ingetekend in het plan uit 1918) en het schoolgebouw tussen de Oranjelaan en de Buurtweg (gebouwd in 1922). Ook werden andere algemene voorzieningen gerealiseerd, zoals een theetuin (ondergebracht in een voormalige dienstwoning van Groot Haesebroek (Buurtweg 14) en een postkantoor (Groot Haesebroekseweg 55a-b-57). De Kieviet maakt onderdeel uit van het van rijkswege beschermde dorpsgezicht van Wassenaar, namelijk 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg'. Het Wilhelminaplein waaraan de kerk ligt, is als rijksmonument beschermd.

Stedenbouwkundige aspecten

Het schoolgebouw bevindt zich tussen de Oranjelaan en de Buurtweg, waarbij de langsgevel, hoofdentree en toren aan de Buurtweg gesitueerd zijn. Tussen de Buurtweg en het schoolgebouw bevindt zich een ondiep erf. Achter het schoolgebouw bevinden zich het speelterrein, dat zich uitstrekt tot aan de Oranjelaan, een vrijstaand gymnastiekgebouw uit 2009 en de uitbreiding in noordwestelijke richting.

Architectonische beschrijving¹

Het schoolgebouw bestaat uit één bouwlaag en heeft een samengestelde, met riet gedekte kap. De kappen bestaan uit zadel- en schilddaken. De plattegrond is langgerekt en samengesteld. Ter plaatse van de hoofdentree aan de Buurtweg bevindt zich een toren, voorzien van een rietgedekt tentdak.

Het pand is opgetrokken in baksteen in Vlaams verband, waarbij in ruime mate accenten en siermetselwerk in uitkragende en bijzondere metselverbanden zijn aangebracht. De kozijnen en ramen zijn van hout en hun vorm en detaillering is typerend voor de bouwstijl, zoals de detaillering onder de verdiepingsvensters en dakkapellen, evenals de windveren en de vorm van de tussenstijlen van de samengestelde raampartijen en de wijze waarop deze door onderdorpel en lateien heen steken. Ook typerend zijn de gemetselde bloembakken en de expressieve vorm van de keermuren bij de hoofdentree. De rieten kappen zijn afgewerkt met rode, gebakken nokvorsten. De toren is voorzien van verticale accenten in siermetselwerk en horizontaal lijstwerk aan de bovenzijde. De verticale belijning wordt versterkt door de uitgemetselde en boven de dakvoet uitgebouwde schoorsteen.

Interieur

De structuur en de detaillering van de gang is grotendeels in tact. De kern van het gebouw bestaat uit een gang met twee klaslokalen. Aan de noordoostzijde bevinden zich de entreepartij en is de plattegrond gewijzigd in verband met de aansluiting op de nieuwbouw. Aan de zuidwestzijde bevinden zich nog twee klaslokalen. In het interieur bevinden zich enkele togen in schoonmetselwerk. In de gang met terrazzo granito-vloer bevindt zich een nis met een omlijsting in schoonmetselwerk en een betegelde achterwand met een (vernieuwd) fonteintje. De houten paneeldeuren bevatten drie ruiten.

Hekpijlers

Twee gemetselde hekpijlers met uitkragende sierlagen in de top en een samengestelde afdekking van kunststeen.

Waardstelling

Het schoolgebouw uit 1922 is vanwege de cultuurhistorische -, architectuurhistorische- en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

- als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkelingsgeschiedenis van Wassenaar en de geschiedenis van de wijk De Kieviet in het bijzonder;
- als een van de gebouwen van de woonwijk De Kieviet met een sociaal-culturele functie en -waarde;
- als vrijwel geheel gaaf bewaard voorbeeld van een schoolgebouw in Amsterdamse Schoolstijl, een stijl die in Wassenaar zelden is toegepast;
- vanwege de typologische betekenis van dit gebouw in het Wassenaarse oeuvre van Johannes Mutters jr als enige schoolgebouw;
- vanwege de redelijk gaaf bewaarde hoofdvorm en eigentijds en voor de bouwstijl typerend materiaal- en kleurgebruik;

¹ Deze beschrijving is geen uitputtende beschrijving maar een beknopte schets van de belangrijkste aspecten ten aanzien van hoofdvorm, materialen en detaillering.

- vanwege de ligging binnen een van rijkswege beschermd dorpsgezicht, namelijk 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg'.

Bijlagen

Foto's situatie 2012; afbeelding Google Earth; kadastrale kaart.

Literatuur/bronnen

Gemeentearchief/bouwdossiers/ GAW 262; bezoek ter plaatse 22 mei 2012; www.bonas.nl; http://nl.wikipedia.org/wiki/Johan_Mutters; Bewonersvereniging 'De Kieviet', 'Een eeuw Park de Kieviet 1910-2010', 2010;
Lit, R. van, et.al, 'Jong Monumentaal Wassenaar', 2003;
'Moderne bouwkunst in Wassenaar 1900-1965', 2007, uitgave Comité Open Monumentendag Wassenaar.